

KOMISJA EUROPEJSKA
DYREKCJA GENERALNA
ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej

WYTYCZNE DLA KOMITETU KOORDYNUJĄCEGO FUNDUSZE
W SPRAWIE TRAKTOWANIA POMOCY UE Z MOCĄ WSTECZNĄ W
OKRESIE 2007–2013

ZASTRZEŻENIE:

„Niniejsze wytyczne są dokumentem przygotowanym przez służby Komisji. Na podstawie obowiązującego prawa unijnego w dokumencie formułuje się wskazówki techniczne dla organów publicznych, podmiotów stosujących system w praktyce, beneficjentów lub potencjalnych beneficjentów, a także innych organów biorących udział w monitorowaniu, kontroli lub realizacji polityki spójności, które dotyczą interpretowania i stosowania zasad unijnych w tym zakresie. Niniejszy dokument ma za zadanie przedstawić wyjaśnienia i interpretacje służb Komisji dotyczące wyżej wymienionych zasad w celu ułatwienia wdrażania programów operacyjnych i wspierania dobrych praktyk. Niniejsze wytyczne nie wpływają jednak na wykładnię Trybunału Sprawiedliwości i Sądu lub zmieniającej się praktyki decyzyjnej Komisji.”

I. WPROWADZENIE

1. Wsparcie z mocą wsteczną jest przyznaniem pomocy UE przez instytucję zarządzającą na operację, na którą poniesione już zostały wydatki ze źródeł krajowych lub która jest już zakończona, zanim złożony został formalny wniosek o pomoc UE lub zanim pomoc ta została przyznana – zwanym dalej „pomocą UE z mocą wsteczną”.
2. Komisja nie popiera pomocy UE z mocą wsteczną, ponieważ, jak to przedstawiono poniżej, stanowi ona obszar wysokiego ryzyka. Niniejsza nota ma na celu ustanowienie wykazu zasad, na które instytucje zarządzające powinny zwracać szczególną uwagę w przypadku, gdy będą one włączać do programów operacyjnych zakończone wcześniej działania.
3. Pomoc UE z mocą wsteczną powinna być wyraźnie oddzielona od przekroczenia ram budżetowych programu, tj. przygotowania projektu, który jest większy niż przewidziany zakres finansowania programu. W przypadku gdy państwa członkowskie przekraczają ramy budżetowe programów¹, wybierane są, opracowywane i wdrażane od początku dodatkowe projekty, tak aby spełnić wymogi związane z programem operacyjnym. Służby Komisji przy wielu okazjach zachęcały instytucje zarządzające do rozważenia przekroczenia ram budżetowych programów w celu maksymalnego wykorzystania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, które nie są związane z takim samym poziomem ryzyka i nie mają takich wad jak finansowanie z mocą wsteczną.

II. STANOWISKO KOMISJI W SPRAWIE POMOCY UE Z MOCĄ WSTECZNĄ

4. Choć nie ma wyraźnego przepisu zakazującego pomocy UE z mocą wsteczną, Komisja nie zaleca tej praktyki. Operacje, które wybiera się do współfinansowania z mocą wsteczną są często wszczynane lub realizowane bez uprzedniego wyraźnego ustalenia ich związku z celami programu i szczególnymi wymogami prawnymi związanymi z pomocą UE. W konsekwencji pociągają one za sobą wysokie ryzyko wystąpienia niezgodności z odpowiednimi przepisami unijnymi i krajowymi. Państwa członkowskie powinny mieć świadomość istnienia znacznego ryzyka zgłoszenia Komisji niekwalifikowalnych wydatków i odpowiednich konsekwencji, które będą ewentualnie musiały w związku z tym ponieść.
5. W przypadku gdy instytucje zarządzające decydują się na finansowanie z mocą wsteczną, są one odpowiedzialne za dopilnowanie, aby operacje finansowane z funduszy były zgodne z postanowieniami Traktatu i przepisami aktów przyjętych na jego podstawie (art. 9 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006), aby operacje wybierane były do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego i aby były one zgodne z obowiązującymi przepisami unijnymi i krajowymi przez cały okres ich realizacji (art. 60 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006). Instytucja zarządzająca zobowiązana jest do ustalenia, czy takie czynności są w pełni zgodne ze wszystkimi przepisami, przed podjęciem decyzji o wsparciu tych operacji w ramach programu operacyjnego.

¹ Jest to zwykle praktykowane w odniesieniu do świadczenia usług publicznych lub związanych z infrastrukturą w sytuacjach, w których znany jest popyt na takie usługi lub towary i w których potrzeby krajowe i programy inwestycyjne mogą przekraczać wielkość wspieranych przez UE programów.

III. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z POMOCĄ UE Z MOCĄ WSTECZNĄ

6. Instytucja zarządzająca oraz, w ramach swoich obowiązków, instytucja certyfikująca i organy kontrolne, zobowiązane są do sprawdzenia, czy działania z mocą wsteczną zgodne są ze **wszystkimi obowiązującymi przepisami**.
7. Ze względu na charakter operacji objętych pomocą z mocą wsteczną, powinny one zwrócić szczególną uwagę na przestrzeganie następujących zasad:

a) **Zasady kwalifikowalności wydatków:**

- o Zgodnie z art. 56 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, kwalifikowalność wydatków w okresie programowania 2007–2013 rozpoczyna się w dniu przedstawienia programów operacyjnych Komisji lub od dnia 1 stycznia 2007 r., w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. W związku z tym nie są kwalifikowalne wydatki poniesione przez beneficjenta przed początkową datą kwalifikowalności.
- o Nie są kwalifikowalne operacje, które zostały zakończone² przed początkową datą kwalifikowalności (art. 56 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006).
- o Jeżeli podczas przeglądu programu operacyjnego, o którym mowa w art. 33 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, dodaje się nową kategorię wydatków określoną w tabeli 1 części A załącznika II do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, wszelkie wydatki w ramach tej kategorii kwalifikują się od daty przedłożenia Komisji wniosku o dokonanie przeglądu programu operacyjnego.

b) **Kryteria selekcji ustalone przez komitet monitorujący:**

- o Wydatki są kwalifikowalne tylko wówczas, gdy zostały poniesione w związku z operacjami podjętymi na mocy decyzji instytucji zarządzającej odnośnego programu operacyjnego lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami ustalonymi przez komitet monitorujący. Instytucja zarządzająca jest zobowiązana do zapewnienia, że operacja została wybrana zgodnie z obowiązującymi kryteriami wyboru. Jako ogólną zasadę należy przyjąć, że stosowanymi kryteriami wyboru są te, które obowiązują w momencie, gdy operacja została wybrana do współfinansowania przez UE.

c) **Przepisy unijne i krajowe, w tym w szczególności:**

² Definicja zakończonych operacji – zob. art. 88 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 oraz wytyczne komitetu koordynującego fundusze dotyczące częściowego zamknięcia (COCOF 08/0043/03-EN, s. 3):

„zgodnie z art. 88 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, z późniejszymi zmianami »(...) operację uznaje się za zakończoną w przypadku gdy działania podjęte w jej ramach zostały faktycznie przeprowadzone i w odniesieniu do której wszystkie wydatki beneficjentów oraz odnośnego wkładu publicznego zostały opłacone«. Operacja może zatem być uznana za zakończoną, jeżeli spełnione są łącznie trzy następujące warunki:
– działania zostały rzeczywiście przeprowadzone (do zakończenia operacji nie są potrzebne żadne dalsze działania);
– wszystkie wydatki beneficjentów zostały opłacone (brak dalszych płatności, które mają być dokonane przez beneficjenta);
– beneficjent otrzymał wkład publiczny (brak dalszych płatności, które mają być dokonane na rzecz beneficjenta).”

- i. zasady odnoszące się do zamówień publicznych;
- ii. zasady pomocy państwa, w tym efekt zachęty przedmiotowej pomocy;
- iii. przepisy dotyczące środowiska, zasady niedyskryminacji, w tym dostępności i równości płci;
- iv. zasady dotyczące informacji i promocji;
- v. wymogi dotyczące dostępności dokumentów: obowiązek przechowywania dokumentacji przez okres 3 lat po zamknięciu, zgodnie z art. 90 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006;
- vi. zasady dotyczące projektów generujących dochody (art. 55 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006);
- vii. zasada dotycząca trwałości operacji (art. 57 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006);
- viii. krajowe akty prawne lub strategiczne dokumenty programowe (narodowe strategiczne ramy odniesienia, specjalne przepisy programowe), określające specjalne warunki przyznania pomocy UE;
- ix. przepisy zawarte w art. 13 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1828/2006, zgodnie z którymi wymagana jest możliwość wykazania w każdej chwili, że nie doszło do podwójnego finansowania³.

Szczególne warunki pomocy UE dotyczące informacji i promocji muszą być przestrzegane od dnia zakwalifikowania operacji do otrzymania pomocy od UE.

- d) **Procedury dotyczące zarządzania finansami i kontroli**, w tym:
- i. wymogi dotyczące ścieżki audytu;
 - ii. art. 60 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 i art. 13–17 rozporządzenia (WE) nr 1828/2006 dotyczące kontroli przez instytucję zarządzającą deklarowanych wydatków, w tym kontroli na miejscu;
 - iii. art. 62 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 dotyczący niezależnego audytu.

Instytucja zarządzająca musi dopilnować, aby przestrzegane były wszystkie odpowiednie przepisy wykonawcze i warunki współfinansowania operacji z mocą wsteczną i aby beneficjenci (a w stosownych przypadkach odbiorcy końcowi) zostali poinformowani o pomocy UE, gdy tylko dana operacja została do niej zakwalifikowana. O ile instytucja zarządzająca nie dokonała dokładnej weryfikacji zgodności z powyższymi przepisami, nie powinno się rozważać zakwalifikowania danej operacji do pomocy UE. Instytucja zarządzająca powinna zapewnić odpowiednie kontrole zarządzania przedmiotowymi operacjami, biorąc pod uwagę związane z nimi szczególne zagrożenia. W tym celu instytucja zarządzająca może, jako przykład dobrych praktyk, podjąć decyzję o ścisłej współpracy z krajowymi organami audytowymi w ramach działań następczych dotyczących operacji finansowanych z mocą wsteczną, tak

³ Zgodnie z art. 13 ust. 2 weryfikacje przeprowadzane przez instytucję zarządzającą obejmują procedury eliminujące możliwość równoległego finansowania wydatków z innych programów wspólnotowych lub krajowych lub w ramach innych okresów programowania. Dotychczasowe doświadczenie wykazało, że operacja wszczęta w ramach programu krajowego, w niektórych przypadkach zakwalifikowana została do pomocy UE, przy czym pozostawiono ją w ramach programu krajowego. Instytucje zarządzające powinny w związku z tym zagwarantować, aby te same wydatki dla tej samej operacji nie były zatwierdzane ani wypłacane dwukrotnie, raz w ramach krajowego/regionalnego programu pomocy i drugi raz w ramach programu z funduszy strukturalnych/Funduszu Spójności.

by umożliwić ich łatwą identyfikację, oraz informować wyraźnie instytucję audytową co do ich zaistnienia i skali.

Przed poświadczeniem dla Komisji wydatków odnoszących się do tych operacji, instytucja certyfikująca powinna, zgodnie z art. 61 lit. b) ppkt (ii) rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, sprawdzić, czy deklarowane wydatki są zgodne z obowiązującymi przepisami unijnymi i krajowymi oraz czy zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i zgodnymi z przepisami unijnymi i krajowymi.

Komisja będzie traktować wszelkie operacje, w realizacji których nie są przestrzegane obowiązujące przepisy, jako nieprawidłowe i dokonywać będzie odpowiednich korekt finansowych.